



ΜΑΝΙΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΝΤ. ΡΟΥΜΑΝΕΑΣ • ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΝΙΚ. ΜΑΡΑΜΠΕΑΣ • ΤΗΛ.: 27210-77594, 6973 731473 • FAX: 27210-74345 • e-mail: info@maniatiki.gr, nmarab@otenet.gr



Κωδικός 5384

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΜΕ ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΑΧ.ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
ΝΕΟΧΩΡΙΟ ΔΥΤΙ-
ΚΗΣ ΜΑΝΗΣ
ΤΚ 24022

ΕΤΟΣ 27ο
ΑΡΙΘ.ΦΥΛΛΟΥ 318
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 1.50€

Η ΓΙΓΑΝΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗ ΜΑΝΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ

Όσοι βρίσκονται σε μεγάλη ηλικία και έχουν έτσι τη δυνατότητα διαχρονικής παρακολούθησης των μεταβολών στην περιοχή τους, μπορούν να οδηγηθούν σε ασφαλή συμπεράσματα για την έκταση των μεταβολών που δημιουργούνται και τις πιθανές επιπτώσεις για τη μελλοντική περίοδο, την κοντινότερη αλλά και τη μακρινότερη. Η ΜΑΝΙΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, στα τριάντα σχεδόν χρόνια της κυκλοφορίας της, έχει καταγράψει κι παρουσιάσει τις μεταβολές που δρομολογούνταν από χρόνο σε χρόνο, στις ενασχολήσεις των κατοίκων, στην παραγωγική διαδικασία και γενικότερα στα οικονομικά των κατοίκων της, και γενικότερα των ιδιοκτητών γης, στην περιοχή της Μάνης. Οι μεταβολές αυτές, ακόμα και για τη μικρή σχετικά χρονική περίοδο της τριακονταετίας, είναι θεαματικές. Προεξάρχουσα αιτία γι' αυτές τις μεταβολές αποτελεί η γιγάντωση της κτηματαγοράς.

Ο προσανατολισμός προς τη θάλασσα των εδαφών στις πλευρικές περιοχές λόφων και τμημάτων της οροσειράς του Ταυγέτου, σε συνδυασμό με τη μικρή απόσταση βουνού και θάλασσας, αποτέλεσε τον κύριο παράγοντα έλξης των ξένων προς τη μανιάτικη γη. Συμπληρωματικά συνέβαλαν, η ιδιαίτερη μανιάτικη αρχιτεκτονική των παλιών κατοικιών στο σχήμα πυργοειδές ανώγειο – πυργόσπιτο – λιανωτό, που αποτέλεσε ιδιαίτερα ελκτικό παράγοντα για αύξηση της ζήτησης σε παραδοσιακού χαρακτήρα οικήματα. Αυτά τα στοιχεία, βέβαια, πάντοτε υπήρχαν, αλλά η ζήτησή τους παρέμενε στατική. Ο νέος παράγοντας, που έδωσε την ισχυρή ώθηση στη ζήτηση κατά την τελευταία περίοδο, ήταν η έντονη οικονομική ανάπτυξη όχι μόνο των χωρών της Ευρώπης αλλά και πολλών περιοχών με μεγάλους πληθυσμούς στην Ασία και την Αμερική. Εκτός από τα ανώτερα, και τα μεσαία στρώματα είχαν πλέον τη δυνατότητα να ταξιδεύουν και έτσι να γνωρίζουν

νέους τόπους, να καταγράφουν περιοχές που το φυσικό, το κλιματολογικό και το πολιτισμικό τους περιβάλλον τους δημιουργούσε ιδιαίτερα ελκτικά ενδιαφέροντα και τελικά να επενδύουν σ' αυτές για προσωπικές αλλά και για επαγγελματικές χρήσεις. Τέλος σημαντικό παράγοντα, στην ανάπτυξη της κτηματαγοράς στη Μάνη, αποτελεί η επένδυση των εισοδημάτων από την προσφορά εργασίας στις τουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής και στην έντονη οικοδομική δραστηριότητα, των πολλών εκατοντάδων μεταναστών που μετακινήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 και από τότε διαμένουν στην περιοχή μας. Η δεύτερη γενιά τους, σε παραγωγική πλέον ηλικία και ενσωματωμένη σε μεγάλο βαθμό στο τοπικό περιβάλλον, ασκεί αποδοτικότερα επαγγέλματα που επιτρέπουν, σε σημαντικό αριθμό οικογενειών, να προσανατολιστούν στην απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης.

Αυτοί ήταν οι παράγοντες που γιγάντωσαν την κτηματαγορά στη Μάνη και δημιούργησαν θετικό αντίκτυπο στα εισοδήματα και τις ενασχολήσεις των κατοίκων της. Όμως τα άτομα, κινούμενα από τη φύση τους με ένταση προς το προσωπικό όφελος, αργούν να συνεκτιμήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που συνεπιφέρουν οι θετικές γι' αυτά εξελίξεις. Και ακόμα περισσότερο αργούν να συνεκτιμήσουν τις γενικευμένες επιπτώσεις στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο. Δεδομένου ότι τα έσοδα από την κτηματαγορά είναι εφάπαξ, τα ατομικά έσοδα θα φθίνουν με το χρόνο, ενώ οι αρνητικές πλευρές που δημιουργούνται από τις νέες κατασκευές και τις νέες κατοικίες, μόνιμες και εποχιακές, θα αυξάνονται με δυσανάλογα γρηγορότερο ρυθμό σε σχέση με τα μελλοντικά τοπικά έσοδα. Αυτές οι, αναπόφευκτες, αρνητικές επιπτώσεις, μόνο με συλλογικές δράσεις, σχεδιασμένες μέσω των συλλογικών οργάνων, θα μπορούσαν να προληφθούν ή έστω να αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικότητα προτού

αποκτήσουν εκρηκτικού μεγέθους χαρακτηριστικά. Η διατήρηση υψηλής ποιότητας ζωής, με επάρκεια νερού και διατήρηση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος και οι ασφαλείς οδικές μετακινήσεις μέσω της υλοποίησης των αναγκών τεχνικών έργων, αποτελούν τους σημαντικότερους τομείς στους οποίους οφείλουν να προσανατολιστούν οι συλλογικοί φορείς της περιοχής μας.

Γενικότερα, όλα αυτά εντάσσονται στη συστηματική και νομικά σταθερή οργάνωση του χώρου, του οικισμένου και του γειτονικού του. Δεδομένου ότι οι επιλογές των κυβερνήσεων της δεκαετίας του 1980 έχουν διευρύνει τον οικιστικό χώρο, η ανάγκη οργάνωσής του, έστω και 50 χρόνια μετά, προβάλλει ως ζήτημα ζωής ή θανάτου για την περιοχή. Είναι βέβαιο ότι αυτή η διεύρυνση δημιούργησε πλούτο στη Μάνη, αλλά ταυτόχρονα δημιούργησε και διαχρονικές αρνητικότητες. Αυτό συνέβη γιατί οι τότε κυβερνήσεις απέφυγαν να προβούν στις αναγκαίες δημόσιες επενδύσεις που θα εξασφάλιζαν την ποιότητα ζωής σ' αυτό διευρυμένο οικιστικό χώρο. Η διατήρηση αυτού του διευρυμένου οικιστικού χώρου, αποτελεί μέτρο δικαιοσύνης για όσους έχουν ιδιοκτησίες σ' αυτές τις περιοχές και τις διατηρούν αδόμητες μέχρι τώρα. Η εξασφάλιση των αναγκών δημόσιων επενδύσεων για την οργάνωσή του, εν όψει και της εκπόνησης των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων μέχρι το 2026, προβάλλει ως ο κύριος στόχος για τους συλλογικούς φορείς της περιοχής, ιδιαίτερα τους αυτοδιοικητικούς. Μακάρι να αναπτύξουν δραστηριότητες προς αυτή την κατεύθυνση σχεδιάζοντας αποτελεσματικές ενέργειες δράσεων και παρεμβάσεων προς την κεντρική κρατική διοίκηση που έχει τη σχετική αρμοδιότητα. Εμείς θα παρακολουθούμε και θα αξιολογούμε σχετικές ενέργειες ή αδράνειας.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο ΡΙΖΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΩΝ

Σε εύρος ηλικιών τριών γενιών, που μπορούμε να έχουμε άμεση εμπειρία οι μεγαλύτεροι στην ηλικία, τα καλοκαιρινά πανηγύρια έχουν υποστεί ριζικό μετασχηματισμό, ιδιαίτερα στη Μάνη. Πολλοί είναι οι παράγοντες που επενέργησαν γι' αυτές τις ριζικές μεταβολές χαρακτήρα, τόσο σχετικά με το αντικείμενό τους όσο και σχετικά με τα χαρακτηριστικά εκείνων που συμμετέχουν. Οι μεταβολές αυτές αποτελούν προέκταση των κοινωνικο – οικονομικών μετασχηματισμών, που έχουν επέλθει στη χώρα μετά την πολυετή δεκαετία 1940 - 50, και των επιπτώσεών τους στη σύνθεση και τις ασχολίες των κατοίκων κάθε περιοχής.

Ειδικότερα, ο αγροτικό - κτηνοτροφικός χαρακτήρας της οικονομίας στο χώρο της υπαίθρου έχει υποχωρήσει δραματικά, μέχρι εξαφανισμού για τις παραθαλάσσιες περιοχές. Έχει, επίσης, διαφοροποιηθεί η έκφραση του θρησκευτικού συναισθήματος από την πρότερη μορφή του, εκείνη που συνδύαζε τις θρησκευτικές πανηγύρεις ως αφετηρία προσκυνήματος με την προώθηση εμπορικού χαρακτήρα αγοραπωλησιών, με επίκεντρο ζώα και προϊόντα των ευρύτερης τοπικής αγοράς και άλλα



εμπορικά είδη καθημερινής χρήσης μεταφερόμενα από τις πόλεις από πλανόδιους μικροπωλητές.

Στις νέες συνθήκες που δημιούργησε η έντονη τουριστική κίνηση, τα πανηγύρια έχουν πλήρως ή μερικώς αποσυνδεθεί από τις εκκλησιαστικές εορτές, σχεδιάζονται και υλοποιούνται όχι από εκκλησιαστικά συμβούλια αλλά από πολιτιστικούς ή και αθλητικούς συλλόγους και περιορίζονται σε

συνεστιάσεις με ζωντανή μουσική και λαχειοφόρους αγορές. Ειδικότερα στη Μάνη ο μετασχηματισμός της οικονομίας της που προκλήθηκε με υπόβαθρο την τουριστική ανάπτυξη της των τελευταίων δεκαετιών, τα πανηγύρια αποτελούν ευκαιρία συναντήσεων με τους ετεροδημότες που έχουν ρίζες και πολλοί από αυτούς διατηρούν στίπι και περιουσία στην περιοχή. Έτσι δημιουργούνται τα «ανταμώματα», έστω και σε περιβάλλον εκκωφαντικής μουσικής...

Επιπλέον, η πανηγυριώτικη ατμόσφαιρα αποτελεί φολκλόρ για τους τουρίστες που συμμετέχουν και την εντάσσουν στις αναμνήσεις από τα ταξίδια τους. Από την παλιά πανηγυριώτικη σύνθεση εκείνο το στοιχείο που έχει απομείνει είναι η χρησιμοποίηση των ευρύχωρων προαυλίων που διαθέτουν οι περισσότερες ενοριακές εκκλησίες των χωριών της Μάνης...

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ	
• Πέτρου Κανελλίδη: Περί Μάνης και Μανιατών (XII)	σελ. 2
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	
• Χρηματοδότηση για αναβάθμιση προαυλίου του Γυμνασίου - Λυκείου Καρδαμύλης	σελ. 3
• Έργα αποκατάστασης στο Ναό Αγίου Νικολάου Μαρβινίσσας στη Δυτική Μάνη	σελ. 3
ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ	
• Βασίλη Δασκαλάκη: Οι ξεριζωμένοι (Β VII*)	σελ. 4
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	
• Το πρωθυπουργικό πολιτικό σύστημα και οι ισορροπίες του	σελ. 5
ΤΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ	
• Στο δεύτερο χρόνο αδράνειας ο δρόμος Μηλιάς - Γιάτρισσα	σελ. 6
• Αποκατάσταση ΧΑΔΑ Σπαρτιάς Αρεόπολης	σελ. 6
• Ανάδειξη πολιτιστικού αποθέματος Ι. Μ. Μεσσηνίας	σελ. 6
• ΠΟΛΥΑΡΑΒΟΣ 1826 - 2026. Η νέα αλληλογραφία μας με το Μητροπολίτη Μάνης	σελ. 7
ΑΡΘΡΑ:	
1) Κυβέρνηση και δημόσια διοίκηση Παν.Ε. Νίκα.	σελ. 7
2) Η ηλεκτρική ενέργεια ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της ακρίβειας	σελ. 12
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
• Καφέ μπαρ "Αίνιγμα" - Εστιατόριο "Λιάστρες" οικογένειας Παν. Ι. Καρολεμέα στη Στούπα	σελ. 8
KEY FEATURES IN ENGLISH.	
σελ. 8	
ΜΙΚΡΑ, ΤΟΠΙΚΑ, ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ...	σελ. 9, 12
ΘΕΜΑ:	
• Το μανιάτικο μοιρολόι στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά (XII)	σελ. 10
ΠΕΝΘΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ	σελ. 11, 12

Στο επόμενο φύλλο Οκτωβρίου 2025:

Οι εορταστικές εκδηλώσεις της 31ης Αυγούστου 2025, για την 199η Επέτειο της τριήμερης μάχης του Πολυάραβου, μεταξύ των Μανιάτικων στρατιωτικών ομάδων της περιοχής και της Μάνης γενικότερα εναντίον των Τουρκο - αιγυπτιακών στρατευμάτων.